

Зубарева Антоніна Євгенівна

к.ю.н, доцент кафедри міжнародного права

Львівського національного університету імені Івана Франка

**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮНІСЕФ ЩОДО
РОЗВИТКУ ПОСЛУГ ІЗ ПІДТРИМКИ
ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ В УКРАЇНІ**

Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) відкрив своє Представництво у 1997 році в Києві. За цей час Фонд надав Уряду України допомогу на суму близько 130 мільйонів доларів США, що дозволило розробити та реалізувати низку програм у галузях охорони здоров'я, освіти та захисту прав дітей. Основна мета програми ЮНІСЕФ для України на 2018-2022 рр. – сприяти прогресивній реалізації прав усіх дітей в Україні та скороченню прогалин у доступі дітей до найнеобхідніших послуг, при цьому зберігаючи баланс між гуманітарною діяльністю, діяльністю з розвитку та підтримуючи включення пріоритетів, пов'язаних з розбудовою миру та подоланням наслідків російсько-українського конфлікту, до основних засад поточних ключових реформ у соціальній сфері та децентралізації [1].

Згідно норм міжнародного права державам необхідно вживати усіх законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбального і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину [13]. Такі заходи захисту, у випадку необхідності, включають ефективні процедури для розроблення соціальних програм з метою надання необхідної підтримки дитині й особам, які турбуються про неї, а також здійснення інших форм запобігання, виявлення, повідомлення, передачі на розгляд, розслідування, лікування та інших заходів у зв'язку з випадками

жорстокого поводження з дитиною, зазначеними вище, а також, у випадку необхідності, для порушення початку судової процедури [13].

Протягом наступних 5 років ЮНІСЕФ в Україні буде зосереджуватися на досягненні загальних результатів для дітей у програмі «Захист дітей в усіх обставинах», яка працює для зміцнення систем соціального благополуччя та правосуддя для надання послуг із захисту, у т. ч. забезпечення альтернативного сімейного догляду та правосуддя, дружнього до дитини [1], оскільки міжнародне співробітництво у сфері захисту прав дітей повинно сприяти обміну відповідною інформацією в галузі профілактичної охорони здоров'я, медичного, психологічного і функціонального лікування неповноцінних дітей, включаючи розповсюдження інформації про методи реабілітації, загальноосвітньої і професійної підготовки, а також доступу до цієї інформації, з тим щоб дозволити покращити свої можливості і знання, і розширити свій досвід в цій галузі [13].

У межах програми «Захист дітей в усіх обставинах», ЮНІСЕФ співпрацює з Україною над зміцненням систем соціального благополуччя дітей, зокрема і розвитку послуг та підтримки їх психологічного здоров'я. У зв'язку із повномасштабним вторгненням РФ в Україну, ЮНІСЕФ розробляє документи з дієвими методиками для того, щоб покращити психоемоційний стан дітей під час збройного конфлікту. Для прикладу, можна звернути увагу на довідники та навчальні-посібники: 1) «Альтернативна та додаткова комунікація: як пояснити дитині з труднощами розвитку, що відбувається» [2]. Довідник охоплює питання переїздів, вибухів та звуків сирен, поведінки у бомбосховищах тощо; 2) «Вдих-видих», який спрямований для стабілізації дитини від проявів тривоги, страху та зниження стресу [3]; 3) «Профілактика деструктивної поведінки підлітків», який допомагає краще зрозуміти підстави проявів «мови ворожнечі» серед підлітків, а саме: булінгу, кібербулінгу, з'ясувати ефективні способи протидії зловживання Інтернетом, запобігання суїцидальної поведінки та уникнення небезпечних видів хобі у вигляді

паркуру, руфінгу тощо [4]; 4) «Якщо дитина не може заснути», який перераховує дієві заходи для подолання налагодження сну під час війни [5].

Окрім того, Україна має вживати всіх необхідних заходів для сприяння фізичному та психологічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою будь-яких видів нехтування, експлуатації чи зловживань, катувань чи будь-яких жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження, покарання чи збройних конфліктів. Таке відновлення і реінтеграція мають здійснюватися в умовах, що забезпечують здоров'я, самоповагу і гідність дитини [13]. Для прикладу, у співпраці з ЮНІСЕФ розроблено рекомендації для спеціалістів-психологів, які працюють з дітьми, що стали жертвами сексуального насильства під час війни [6], рекомендації для батьків щодо підтримки дітей, які втратили здоров'я та зазнали ушкоджень внаслідок війни [7], рекомендації щодо виявлення та реагування на випадки жорстокого поводження з дітьми в умовах воєнного стану [8].

Також ЮНІСЕФ та Україна співпрацюють у сфері вдосконалення правосуддя для надання послуг із захисту дітям, зокрема можна згадати розроблені на виконання Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року: 1) Методичні рекомендації щодо організації роботи з дітьми за методикою «Зелена кімната» для слідчих та ювенальних поліцейських [9], які містять інформацію щодо організації та побудови допиту, що базується на основних принципах верховенства права та правосуддя, дружного до дитини, а також забезпечення найкращих інтересів дитини; 2) Методичні рекомендації для суддів щодо організації роботи з дітьми за методикою «Зелена кімната» [10], яка містять відповідну інформацію для суддів. Також важливими є Єдині стандарти підготовки фахівців у сфері правосуддя щодо дітей [11], розроблені на виконання плану заходів із реалізації Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 року за № 1335-р та схвалені

Міжвідомчою координаційною радою з питань правосуддя щодо неповнолітніх 15 червня 2021 року.

Позитивним аспектом співпраці є й те, що 31.10.2022 року ЮНІСЕФ та Перша Леді України Олена Зеленська провели стратегічну сесію щодо розвитку послуг із підтримки психічного здоров'я дітей та підлітків. Учасники стратегічної сесії працювали в групах і моделювали такі послуги для дітей та підлітків, які забезпечували б їм якісну психологічну допомогу та підтримку. Зокрема, було опрацьовано ідеї щодо оптимальних способів надання допомоги й підтримки, маршрутів для отримання послуг, ролі родини, школи, громади, психологів, лікарів та бізнесів у цих процесах. Проаналізовано різні сфери, які тим чи іншим чином пов'язані з дітьми, і розглянуто варіанти їх поєднання задля створення комплексної системи піклування про психічне здоров'я молодшого покоління [12]. За офіційними даними ЮНІСЕФ, лише за період після 24 лютого надав психологічну та соціальну підтримку понад 1,4 мільйона дітей та їхніх опікунів. Грошову допомогу отримали близько 422 тисячі осіб [1].

Отже, ЮНІСЕФ у сфері психологічного здоров'я ефективно допомагає українським дітям, що потерпають від війни, ще раз підтверджуючи власні принципи, що права і добробут кожної дитини повинні бути дотримані незалежно від зовнішніх умов та місця знаходження дитини.

Джерела:

1. ЮНІСЕФ для кожної дитини. Офіційна сторінка. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/%D1%89%D0%BE-%D0%BC%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D0%BC%D0%BE> (дата звернення 08.11.2022)
2. Альтернативна та додаткова комунікація: як пояснити дитині з труднощами розвитку, що відбувається. ЮНІСЕФ. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/26631/file/alter_communication_WEB.pdf (дата звернення 08.11.2022)

3. Методика «Вдих-видих». ЮНІСЕФ. Світлана Ройз. Смарт Освіта. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/breathe-cards> (дата звернення 08.11.2022)
4. Профілактика деструктивної поведінки підлітків. Навчально-практичний посібник. ЮНІСЕФ. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/destructive-behavior> (дата звернення 08.11.2022)
5. Якщо дитина не може заснути. ЮНІСЕФ, ВГЦ «Волонтер». URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/difficulties-with-sleeping-for-child> (дата звернення 08.11.2022)
6. Організація роботи психолога із випадками сексуального насильства щодо дитини. ЮНІСЕФ. Наталія Пашко, Анна Козлова. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/sex-violence-and-children> (дата звернення 08.11.2022)
7. Рекомендації для батьків щодо підтримки дітей, які втратили здоров'я та зазнали ушкоджень внаслідок війни. ЮНІСЕФ. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/recommendations-for-parents-injured-children> (дата звернення 08.11.2022)
8. Рекомендації щодо виявлення та реагування на випадки жорстокого поводження з дітьми в умовах воєнного стану. ЮНІСЕФ, Міністерство соціальної політики в Україні, МВС України. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/child-abuse-in-martial-law> (дата звернення 08.11.2022)
9. Методичні рекомендації щодо організації роботи з дітьми за методикою «Зелена кімната» для слідчих та ювенальних поліцейських. Правосуддя для дітей. <https://www.unicef.org/ukraine/documents/Green-room-methodology-recommendations-for-investigators> (дата звернення 08.11.2022)
10. Методичні рекомендації для суддів щодо організації роботи з дітьми за методикою «Зелена кімната». Правосуддя для дітей. URL:

<https://www.unicef.org/ukraine/documents/Green-room-methodology-recommendations-for-judges-on-work-with-children> (дата звернення 08.11.2022)

11. Єдині стандарти підготовки фахівців у сфері правосуддя щодо дітей. ЮНІСЕФ. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/justice-for-children-standards> (дата звернення 08.11.2022)

12. ЮНІСЕФ та Перша Леді Олена Зеленська провели стратегічну сесію щодо розвитку послуг із підтримки психічного здоров'я дітей. Прес-реліз. ЮНІСЕФ. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/unicef-first-lady-mental-health-strategic-session> (дата звернення 08.11.2022)

13. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення 08.11.2022)

Бурдюжа Олександр Миколайович

*аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МІЖНАРОДНО- ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

На початку ХХІ століття світове співтовариство існує в умовах глобальної багатоаспектної кризи, пов'язаної зі збройними конфліктами в багатьох регіонах Земної кулі, загрозливими кліматичними змінами, пандемією COVID 19, які негативно впливають на умови життєдіяльності населення, створюють ризики для життя та здоров'я людей, спричиняють матеріальні збитки, унеможливають перебування населення в місцях постійного проживання, створюють перешкоди для доступу до чистої питної води, продуктів харчування, прирікають тисячі людей на десоціалізацію.

В цих умовах, міжнародне право виявилось нездатним впоратися з викликами та унеможливити порушення прав людини. Не випадково ціла низка фахівців (Р. Домінго, Т. Р. Короткий, Ю. В. Чайковський та ін.)